

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

**КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО І ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО  
МИСТЕЦТВА ТА РЕСТАВРАЦІЇ**

**САМОСТІЙНА РОБОТА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
РЕСТАВРАЦІЯ ЖИВОПИСУ  
II курс**

Для спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,  
реставрація»

Освітня програма «Реставрація творів мистецтва»

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Викладач : Попенюк Ю.А.

Затверджено на засіданні кафедри  
образотворчого і декоративно-  
прикладного мистецтва та реставрації  
№ 1 від “01” вересня 2019 р.

Івано-Франківськ

2019

## ВСТУП

Навчальна дисципліна «Реставрація живопису» дозволяє студентам опанувати сукупність понять, методів та правил, технологічних алгоритмів реставраційних процесів, що мають місце в сучасній реставраційній діяльності. Даний курс розрахований для професійного опанування і поглибленого вивчення правил та прийомів відновлення творів станкового живопису за реставраційними законами, а також створення оптимальних можливостей для фахового і творчого розвитку студентів, формування в них естетичного смаку відповідно до вимог сучасної системи освіти.

Навчальний курс «Реставрація живопису» вивчає методологію наукової реставрації, практичні навички передреставраційного дослідження та реставрації творів станкового живопису, методики виконання нескладних реставраційних процесів у їх логічній послідовності, методики приготування та використання реставраційних матеріалів, складання реставраційної документації.

### **Метою викладання дисципліни є :**

- вивчення теоретичних основ, базових понять та категорій, з дисципліни «Реставрація живопису»;
- оволодіння технологічними знаннями, котрі є першоосновою для успішної професійної майстерності;
- формування професійних якостей майбутнього фахівця-педагога в області образотворчого мистецтва;
- підготовка до практичного застосування отриманих знань, вироблення навичок роботи з різноманітними матеріалами;
- засвоєння інформації про їх технологічні та пластичні властивості, формування системи знань і вмінь з технології ведення роботи;
- формування на основі володіння технологією матеріалів вмінь і навичок виконання художніх творів та творчих проектів;
- професійна підготовка фахівця з високим рівнем майстерності щодо самостійного творчого вирішення завдань художньої і педагогічної діяльності.

### **Завданням вивчення дисципліни є :**

- вивчення методів дослідження в реставраційній справі;
- формування відповідального відношення до творів образотворчого мистецтва та безпечної діяльності в процесі роботи;
- знайомство студента з основами реставрації;

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

**знати :**

- особливості техніки і технології реставрації живопису;
- інструменти і приладдя, необхідні для виконання завдання;
- область застосування різних матеріалів, що використовуються у реставраційній справі;
- основні види образотворчого мистецтва і техніки малярства різних історичних періодів;

**вміти:**

- працювати з матеріалами та інструментами;
- підбирати і використовувати необхідні інструменти і приладдя, обирати сучасні матеріали та дотримуватись технології ведення роботи;
- технічно вміло виконувати поставлені завдання.

## 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією із важливих складових вивчення дисципліни «Реставрація живопису» у системі фахової художньої підготовки є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона сприяє активізації засвоєння студентом творчих навичок.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни «Реставрація живопису», ознайомити їх з основним термінологічним апаратом, основними методами роботи в техніці реставрації живопису.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість студентам глибше ознайомитися з практичними навиками виконання творів в матеріалі, які не були винесені на лекційні або практичні заняття. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Реставрація живопису» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин

аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, метою і завданням навчального курсу. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Реставрація живопису» спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних основ, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

### 3. СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

#### Опрацювання теоритичних основ лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до предмету реставрація живопису. Предмет та об'єкт дослідження в реставрації. Методи дослідження. Види реставрації. Види реставрації за об'єктом дослідження.	4
<b>Модуль 1. Технологічні особливості і реставрація олійного живопису</b>		
2	Олійний живопис на полотні, особливості письма, способи дослідження. Традиційні та сучасні матеріали живопису на полотні олійними фарбами. Сучасні захисні синтетичні лаки. Види біошкідників у олійному живопису та боротьба з ними.	4
3	Технологічні операції з підрамником. Робота з підрамником. Види підрамників. Види полотна. Деревина для підрамника. Перетягування полотна. Практичне застосування. Сучасні види підрамників. Натягування полотна. Підготовка полотна. Вибір полотна. Технологічні операції з натягування, перетягування ґрунтованого та не ґрунтованого полотна. Способи закріплення, інструменти.	4
4	Клей в реставраційних процесах. Рецепт простого клею на основі желатину. Способи використання клею. Технологічні операції відновлення порваного полотна та відновлення пошкоджених країв.	4
5	Рецепти ґрунтів. Види ґрунту, особливості його застосування. Правила використання ґрунтів. Ґрунтування полотна. Підготувати підрамник з натягнутим полотном, проклеїти його клеєм власного виробництва. Підготувати ґрунт на основі олійної фарби за рецептурою. Нанести ґрунт.	4

6	Місцеве закріплення фарбового шару в олійному живопису. Технологія місцевого закріплення фарбового шару в олійному живопису, основні відомості. Приклади застосування. Технологія загального укріплення фарбового шару.	4
7	Робота з живописним полотном. Робота з поверхнею фарбового шару в олійному живописі. Змивання забруднень в олійному живописі. Видалення лаку часткове та остаточне. Технологія виконання робіт.	4
8	Промивання та розчистка картин. Промивання та розчистка картин. Приклади застосування, вимоги. Промивання картин від поверхневих забруднень. Технологічна схема виконання робіт. Суміші для поверхневого очищення. Суміші для часткового видалення лаку. Зняття лаку.	4
<b>Модуль 2. Технологічні особливості і реставрація темперного станкового живопису.</b>		
9	Темперний живопис на дереві. Методика виконання. Розчинники для очистки поверхонь ікон. Зняття старих записів. Матеріали для розшарування темперного живопису. Засоби боротьби з деревоїдними паразитами. Речовини для укріплення живописного шару. Суміші для укріплення дерев'яних основ ікон.	4
10	Основа твору. Технологічні особливості деревини. Виготовлення основи з деревини. Паволока. Полотняна основа. Практична робота. Левкас. Матеріали і приготування іконного левкасу. Процес накладання левкасу. Рельєфи по левкасу.	4
11	Фарбовий шар. Малюнок під живопис. Фарби. Сполучні емульсії середньовічного темперного живопису. Послідовність роботи фарбами. Позолота. Захисні покриття.	4
12	Обробка творів, уражених біоорганізмами. Боротьба з мікроорганізмами. Обробка творів, уражених жуками-точильниками.	4
13	Профілактична проклейка. Матеріали та їх підготовка. Практична робота. Накладання і видалення профілактичної проклейки.	4
14	Консервація основи. Матеріали для просочення деревини і	4

	просочувальний склад. Процес просочування дошки твору.	
15	Видалення поверхневих забруднень. Практична робота. Забруднення, котрі легко видалити. Нейтралізація лужності або кислотності. Воскові забруднення і бризки фарб. Забруднення, котрі важко видалити.	4
	<b>Разом</b>	<b>60</b>

#### **4. РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ**

1. Богданов Г. А. Реставрация станковой Богданов. - М. : Изобразительное Искусство, 2001. - 226 с.
2. Бобров Ю.Г. Консервация. Реставрация. Воссоздание. Вопросы терминологии // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 13. - М.: ВНИИР, 1990. - С. 5 - 17.
3. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник / В.Є. Жердзицький. – Х. : Колорит, 2006. – 327 с.
4. Зверев В.В. Об истоках и периодизации научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Вып. 9. - М.: ВНИИР, 1984. - С. 161-167.
5. Зверев В.В. О толковании основных терминов в научной реставрации // Художественное наследие. Хранение, исследование, реставрация. - Внеочер. вып. - М.: ВНИИР, 1989. - С. 44-60.
6. Иванова Е.Ю., Постернак О.П. Техника реставрации станковой масляной живописи. – М.: Индрик, 2005.
7. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. / Збірник офіційних документів. – К.: Істина, 2002. – 336 с.
8. Реставрация станковой темперной живописи : Учебник / Под ред. В.В. Филатова.- М.: Изобраз. искусство, 1986. – 264 с.: ил.
9. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації / Б. Сланський; авт. перед. та упоряд. І. Дорофійенко. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с. : іл.
10. Туманов І. М. Рисунок, живопис, скульптура: Теоретико-методологічні основи комплексного навчання / І.М. Туманов. – Львів: Аверс, 2010. – 496 с.